

MARTS
2022

LEVENDE NATUR

ÅRGANG 40

FJELDETS
FIGHTER I
FREMGANG

DET NØRDEDE HJØRNE:
MØD MANDEN, DER
NAVNGIVER TUSINDBEN

25
DANSKE ARTER DU SKAL
SE, FØR DET ER FOR SENT

HAVETS EINSTEIN:
DERFOR ER BLÆKSPRUTTER
FOR VILDE

NATUREN SER RØDT

Det seneste år har stået i klimaets tegn – og det er der god grund til. 2021 har nærmest været en maraton i triste klimarekorder, naturkatastrofer og dårlige nyheder fra videnskabsfolk, politikere og eksperter.

Mens verdens øjne er fast rettede på klimaet, er en anden katastrofe desværre ved at udfolde sig i det skjulte, for 2021 var bestemt heller ingen dans på roser for verdens dyreliv, som forsvinder i et hidtil uset tempo.

Den internationale naturbevarelsesorganisation, IUCN, tager hvert år temperaturen på verdens udryddelsestruede dyr og planter. Det sker på de såkaldte rødlistor, som organisationen opdaterer to gange om året. Afslutningen på 2021 var ikke for børn og sarte sjæle. Omkring 28 procent af de 138.000 dyre- og plantearter, som IUCN's eksperter har nået at undersøge, er nu truede af udryddelse. På årets liste fremhæves blandt andet verdens hajer og rokker, hvor 37 procent af verdens omkring 1.200 arter nu er truet af udryddelse. Det er 30 procent flere end for syv år siden, da listen sidst blev gjort op. Andre dyregrupper er helt nye på listen. Det gælder blandt andet en lang række af guldsmede - de elegante, langstrakte insekter, vi også kender fra Danmark. En anden art, som er hårdt presset af skovfældning, er skovelefanterne, som du kan læse meget mere om i dette nummer.

Det er forsat ødelæggelsen af levesteder og menneskets mishandling af naturen, der er den største trussel mod dyrene. Men i år er en ny trussel i stigende omfang kommet til, nemlig klimaforandringerne. Stadig flere dyrearter kan ikke tilpasse sig hurtigt nok til de stigende temperaturer.

Det dramatiske fald i verdens dyreliv er som at overvære et biluheld i slowmotion. Politikere, erhvervsliv og eksperter ved godt, det sker. Men ingen gør rigtig noget ved det, fordi alle har øjnene stift rettet mod klimaet. Men der er ingen vej udenom: Vi skal løse begge dele samtidig. Den gode nyhed er, at det faktisk er muligt at løse begge problemer på én gang, hvis vi vil. Bevarelse og genskabelse af skove, mangrover og ålegræs vil for eksempel hjælpe både klima og biodiversitet.

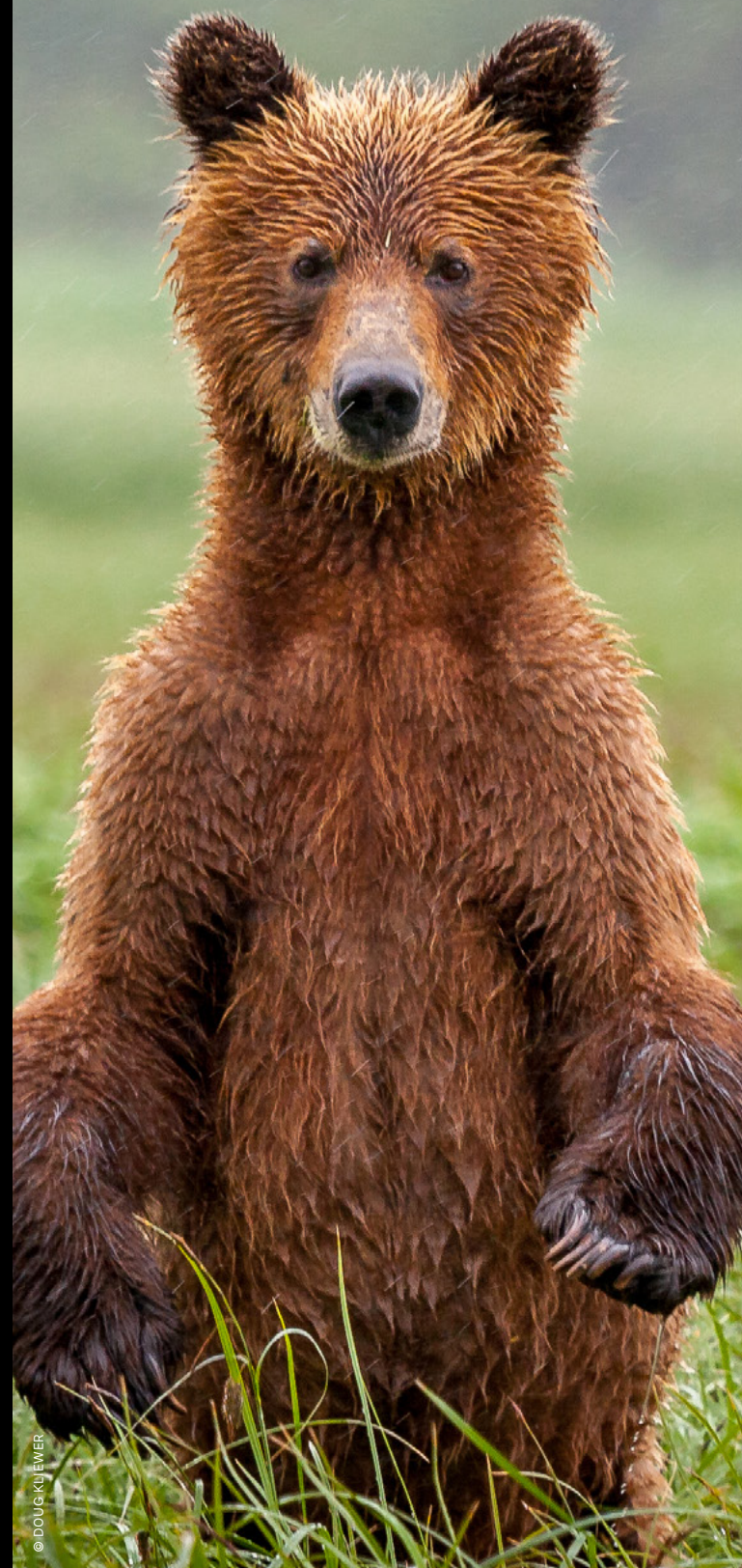
Men det går for langsomt. Derfor er WWF gået i gang med at gøre det, som vore beslutningstagere burde gøre. Det gælder både i verdens regn- og mangroveskove og i Danmark, hvor vi også er i gang med at reetablere vild natur, der er gået tabt de seneste årtier.

Alt det kunne vi ikke gøre uden din støtte. Tak, fordi du tager ansvar, hvor andre falder fra. Verden bliver et bedre sted på grund af dig.

De bedste naturhilsner

Bo Øksnebjerg
Generalsekretær, WWF Verdensnaturfonden

NU VÅGNER
KÆMPEN 12

VI ER VILDE
VERDEN OVER 20

© IKEA DANMARK

ISFUGLEN OG 24 ANDRE ARTER,
DU SKAL SE, FØR DET ER FOR SENT 14

© LASZLO NOVAK

26

MØD VERDENS FØRENDE
EKSPERT I TUSINDBEN

© CARSTEN BUNDGAARD

FJELDETS LILLE FIGHTER
ER I FREMGANG 18

© ORSOLYA HÅRBERG

LÆS OM DEN SKY ELEFANT,
DER FORSVANDT 06

© JAMES WANDER WAARDE

WORLD WIDE FUND FOR NATURE

er en privat og uafhængig organisation, der arbejder for at løse globale natur- og miljøproblemer.

WWF arbejder over hele kloden, hvor WWF Verdensnaturfonden er den danske afdeling.

Formålet med WWF's arbejde er at sikre naturen som livsgrundlag for mennesker og dyr.

Læs mere om WWF Verdensnaturfonden på wwf.dk.

WWF
Verdensnaturfonden
Svanevej 12
2400 København NV
Tlf.: 35 36 36 35
E-mail: wwf@wwf.dk
Giro 500-2001

Ansvarshavende redaktør
Mette Dyhr

Redaktør
Maria Houen Andersen

E-mail til redaktionen
m.andersen@wwf.dk

AD
Carli Hyland

Forside
Ola Jennersten

Tryk
All Graphic

Oplag
15.500

Bliv WWF Naturvogter og vær med til at redde naturen og forhindre udryddelsen af vilde dyr. For 50 kroner om måneden gør du en kæmpe forskel. Alle Naturvogtere modtager Levende Natur fire gange om året.

“JEG BLEV BANGE FOR, AT DET HELE SKULLE FORSVINDE.”

Mette Boye er sektionsleder for WWF's fodaftryksafdeling. Hver dag arbejder hun ihærdigt for at mindske Danmarks fodaftryk ude i verden. Mette er uddannet i statskundskab fra Københavns Universitet, har en diplomuddannelse i ledelse og en mastergrad i organisationspsykologi.

5

SKARPE TIL WWF'S FODAFTRYKSVAGT

TEKST: FIE MICHAELSEN // FOTO: JONAS LYSHOLDT EJDERSKOV

1 HVAD STARTEDE DIN KAMP FOR NATUREN?

Tilbage i 80'erne hørte jeg for første gang om syrerregn, og det ramte mig rigtig hårdt. Jeg så frygtelige billeder af syre, som væltede ned fra skyerne og ødelagde vores skove. Det blev så konkret for mig, da jeg var spejder og brugte skoven rigtig meget. Jeg blev bange for, at det hele skulle forsvinde, og derfor ville jeg gøre noget, så jeg kunne beholde min fantastiske skov.

3 HVAD ER DIT MÅL SOM LEDER FOR FODAFTRYKSAFDELINGEN?

At vi kan vise, hvordan vores arbejde helt konkret bidrager til at mindske danskernes fodaftryk ude i den store verden. At alt det arbejde, som vi laver sammen med en hel masse andre, faktisk er med til at gøre både biodiversitetskrisen og klimakrisen mindre.

4 HVAD HÅBER DU ER SKET FOR NATUREN, NÅR VI VÅGNER I 2050?

At den fylder meget mere – både konkret og mentalt. Jeg håber, vi har fået flere sammenhængende naturområder, mindre afskovning og bedre klima. Og en større forståelse for hvor stor værdi, der ligger i naturen for os mennesker, blandt andet ved at sammentænke mennesker og naturen, så vi gør brug af naturterapi og naturhaver i langt højere grad. Men mest af alt, at der er flere områder, som bare har lov til at være natur.

2

HVORDAN BRUGER DU NATUREN I DIN HVERDAG?

Min hund Aafke og jeg går rigtig mange ture i Hareskoven. Jeg har også en sø i baghaven, hvor jeg elsker at tilbringe min tid. Her har jeg en tømmerflåde, som både Aafke og jeg nyder at sejle rundt på. Ude på vandet får jeg roen til at tænke hver en tanke til ende.

5

HVAD ER DIT BEDSTE RÅD TIL AT MINDSKE ENS AFTRYK?

Du kan flyve mindre og spise mindre oksekød, skrue på dit forbrug. Hvert bidrag tæller!

DEN SKY ELEFANT, DER PLUDSELIG FORSVANDT

Den afrikanske skovelefant lever dybt inde i de tætte, ufremkommelige regnskove i Central- og Vestafrika. Alligevel dukkede den pludselig frem på toppen af listen over verdens mest truede dyr. Heldigvis har WWF flere projekter i gang, som kan vende den negative udvikling.

TEKST: MAGNUS BALSLEV // FOTO: PETE OXFORD

Vi skruer tiden tilbage til marts 2021. IUCN (International Union for Conservation of Nature) udsender en pressemeddelelse om elefanterne i Afrika, som har været under lup. IUCN er den førende stemme inden for videnskabelig vurdering af arters bevaringsstatus. Budskabet er hverken opløftende eller til at tage fejl af. Antallet af de to afrikanske elefantarter, som omfatter den afrikanske savanneelefant (*Loxodonta africana*) og den afrikanske skovelefant (*Loxodonta cyclotis*), er faldet drastisk de seneste årtier. For sidstnævnte er bestanden styrtstykket med mere end 80 procent på 31 år (svarende til en elefantgeneration).

Nyheden sendte chokbølger gennem store dele af den naturforkæmpende verden – og med god grund. De afrikanske elefanter er ikke kun ikoniske arter i Afrika, rodfæstet i den afrikanske kultur. De er også ikoniske arter på verdensplan. Ifølge Aruwa Bendsen, seniorrådgiver for internationale projekter i WWF Verdensnaturfonden, er der flere grunde til, at den afrikanske skovelefant er mere end bare almindeligt fascinerende.

“Den afrikanske skovelefant er enormt fascinerende. Dens relativt kompakte

fysik og ligeudrettede stødtænder gør den i stand til at bevæge sig gennem tætte, tropiske skove og stejlt terræn. Den spiller en kæmpe rolle i at sikre økosystemerne ved at øge biodiversiteten. Elefanten bliver ofte kaldt ‘skovens gartner’, da den har afgørende betydning for spiringen af mange regnskovstræer. Frøene fra disse træer spirer først efter at have været igennem elefantens fordøjelseskanal. Derudover skaber elefanterne stier, som både dyr og mennesker bruger. De tramper simpelthen vegetationen ned, og på den måde genererer skovelefanterne mange, mange kilometer stisystemer, som former et åbent rum under skovens løvtag,” fortæller Aruwa Bendsen, som naturligvis blev påvirket af nyheden om den alvorlige situation for den afrikanske skovelefant.

“Det er selvfølgelig virkelig trist, når en art går fra at være sårbar til kritisk truet, især når vi kan se, at årsagerne stadig er presserende trusler.”

Den største årsag til elefantens tilbagegang er ikke overraskende krybskytteri, nærmere bestemt jagten på elfenben. De første undersøgelser af omfanget af drab på elefanterne blev iværksat i 1970’erne, og detaljerede data

viser, at krybskytteri steg kraftigt i 2008 i hele Afrika og nåede et højdepunkt i 2011. Og den voldsomme kadence er blevet opretholdt lige siden. Men selvom jagten på elefantens stødtænder er den primære årsag til nedgangen, er den langt fra den eneste.

“Regeringerne i de afrikanske lande fokus på beskyttede områder og beskyttelse af truede dyr skal øges. Hvis der ikke bliver investeret i naturbevarelse og effektiv forvaltning af beskyttede områder, vil det gå ud over levestederne. Det er også vigtigt at øge bevidstheden og sikre mere bæredygtige levebrød for de forskellige lokale samfund, som lever omkring de beskyttede områder,” fortæller Aruwa Bendsen.

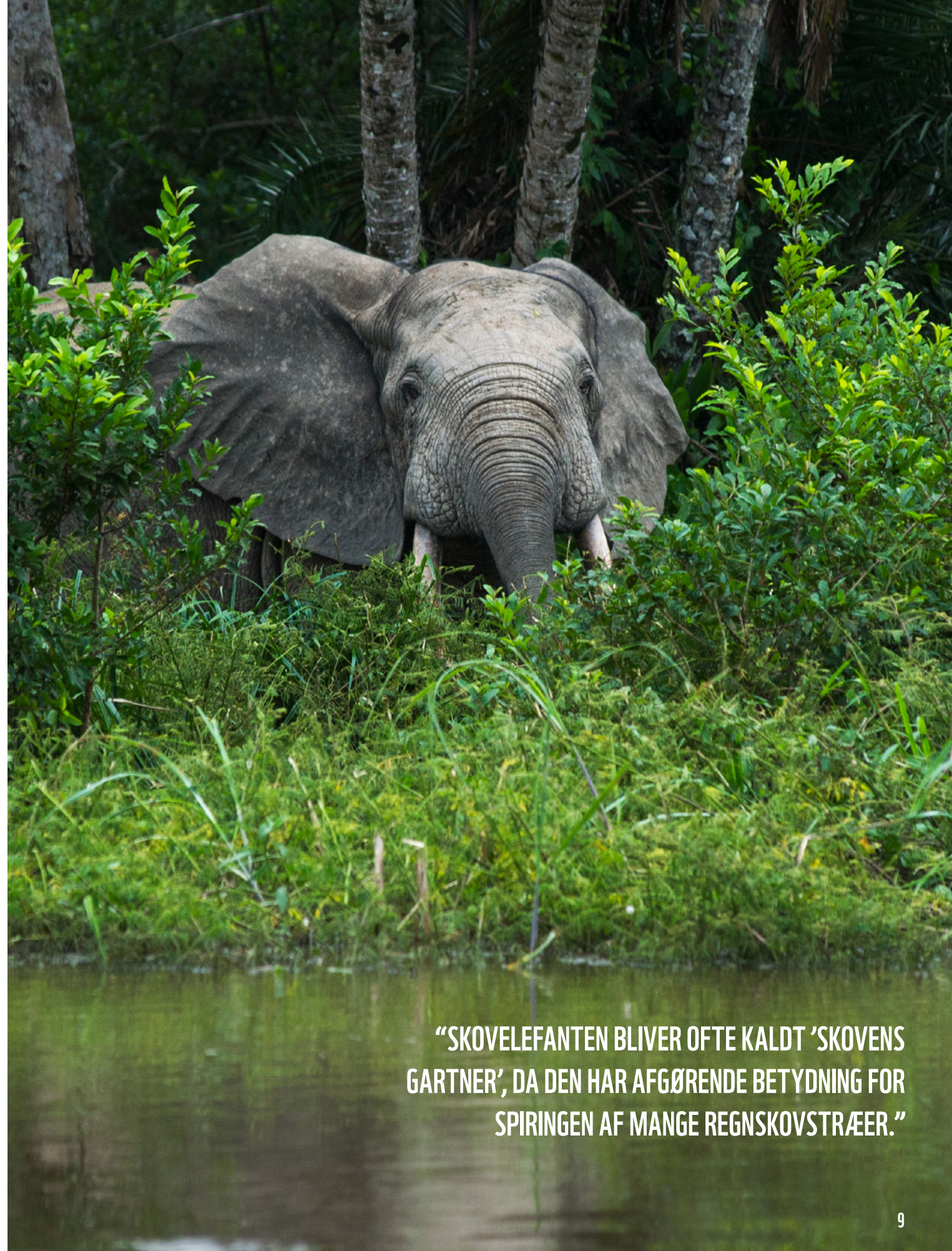
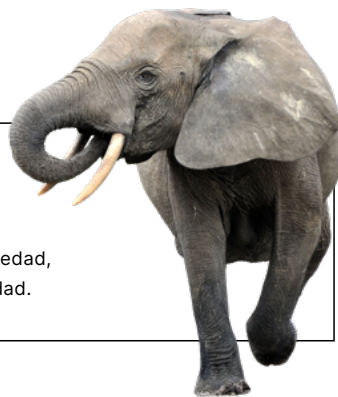
LEVESTEDERNE SVINDER IND

Ifølge Aruwa Bendsen hører der megen mystik til den afrikanske skovelefant. Skovelefanten har en kryptisk adfærd og lever et liv i meget ufremkommelige områder, der gør det enormt vanskeligt for forskere at konkludere noget med sikkerhed. Det gælder også optælling af bestanden.

“Den smule, vi ved om de afrikanske skovelefanter udbredelse, er, at de engang levede i relativ høj koncentration ⇨

VIDSTE DU, AT... DEN AFRIKANSKE SKOVELEFANT ER MINDRE END DEN AFRIKAN- SKE SAVANNELEFANT?

Dens ører er mere ovale, og dens stødtænder er mere lige og peger nedad, hvorimod savannelefantens buer udad.

“SKOVELEFANTEN BLIVER OFTE KALDT ‘SKOVENS GARTNER’, DA DEN HAR AFGØRENDE BETYDNING FOR SPIRINGEN AF MANGE REGNSKOVSTRÆER.”

på tværs af hele regnskovszonen fra Vest- til Centralafrika. Men i takt med at den samlede bestand er faldet markant, er vurderingen i dag, at op mod 70 procent af de bestande, der er tilbage,

Vandhuller tørrer ud på grund af tørke, men maden forsvinder også. En undersøgelse viser blandt andet, at den tilgængelige frugt i træerne i Gabon er reduceret med 80 procent de seneste

↑ Aruwa Bendsen, seniorrådgiver for internationale projekter i WWF Verdensnaturfonden.

lever i Gabon og Republikken Congo. De resterende er spredt ud over Vestafrikas regnskove,” fortæller Aruwa Bendsen, som tydeligt kan se, at bestandene og levestederne forandrer sig.

“På få årtier er der sket meget med skovelefantens levesteder, som har forandret sig på grund af landbrug, skovhugst og infrastruktur, som ikke kun reducerer områdernes størrelse, men også fragmenterer dem voldsomt.”

Ifølge IUCN kan vi heller ikke komme udenom klimaforandringerne.

30 år. Frugten er en vigtig fødekilde for elefanterne, og kan potentielt påvirke elefanternes helbred og fødselsraten.

VI SÆTTER IND I FLERE LANDE

I WWF har vi mange år arbejdet intensivt med at beskytte de afrikanske skovelefanter, især mod krybskytteri. I Congo-bassinet arbejder WWF på at stoppe illegal jagt i de beskyttede områder, og WWF var også primus motor på et transnationalt samarbejde mellem Gabon, Congo og Den Centralafrikanske Republik med det formål at bekæmpe krybskytteri.

Også organisationen TRAFFIC, stiftet i 1976 af WWF og IUCN, spiller en væsentlig rolle i bekæmpelsen af illegal handel med blandt andet elfenben. Det er i dag verdens største monitoreringsnetværk, som konstant indsamler data om handelsruter, illegale markeder, konfiskeringer og meget andet, alt sammen for at give beslutningstagerne et bedre vidensgrundlag, så de bedre kan sætte ind over for den ulovlige handel med truede dyr, herunder elfenben.

Et andet sted, hvor WWF arbejder, er Rwenzori Mountains National Park i Uganda, et usædvanligt smukt naturområde med et helt enestående dyre- og planteliv. Men menneskelige aktiviteter som afskovning og ulovlig jagt truer dyrene. Derfor er WWF gået sammen med Hempel Fonden med henblik på at bevare den unikke natur.

“Formålet med projektet er at forbedre forvaltningen af nationalparken og reducere presset fra de tilstødende

samfund på parken,” fortæller Aruwa Bendsen. “Desuden skaber vi sideløbende et overblik over de vigtigste dyrearter og følger dem løbende. Og her er den afrikanske skovelefant helt klart en af flagskibsarterne i naturområdet.”

KAMERAER HJÆLPER

Tidligere indsamlede vi oplysninger om arterne gennem afføringsprøver og andre tegn på tilstedeværelse. “Med projektet implementerede vi en teknologisk løsning i form af sensoriske kameraer monteret forskellige steder i nationalparken for at finde ud af hvor og hvordan, arter som skovelefanten lever,” fortæller Daniel Ndizihiwe, Wildlife and Protected Areas Manager i WWF Uganda. Og i 2021 blev den første afrikanske skovelefant observeret af et af kameraerne dybt inde i skovene.

“Det var et fantastisk syn at se lige præcis dén elefant. Det er dét, kameraerne kan og grunden til, vi har monteret dem. Denne elefantart er så svær at blive klog på, fordi den

er menneskesky og lever inde i de tætte skove. Så med de her kameraer kan vi løbende indsamle data og forhåbentlig sige noget om dens udbredelsesmønster,” lyder det fra Daniel Ndizihiwe.

VORES LØSNINGER VIRKER

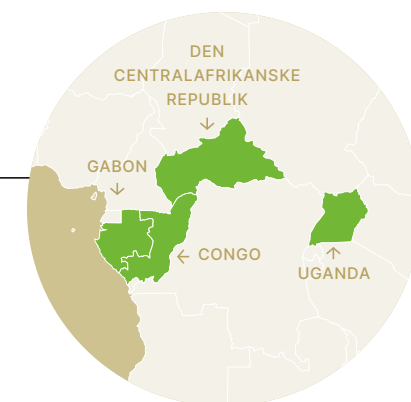
Det er en meget alvorlig situation, når arter som den afrikanske skovelefant bliver kritisk truet. “Vi risikerer, at den uddør, hvis vi ikke gør noget. Og det ville jo være forfærdeligt,” fortæller Aruwa Bendsen, som stadig mener, der er håb. “Vi har tidligere set, at vores løsninger virker – i hele verden, så vi skal blive ved med at gøre det, vi gør bedst, nemlig at beskytte og forvalte beskyttede områder, skabe sammenhængende natur og sætte en kæp i hjulet på krybskytternes usmagelige metoder. Det er det, vi er i gang med nu, så ja, der er bestemt håb for den afrikanske skovelefant,” slutter Aruwa Bendsen. 🌱

SÅDAN REDDER VI VERDENS MINDSTE ELEFANT

WWF opererer i flere forskellige afrikanske lande for at beskytte den afrikanske skovelefant. Det tæller blandt andet Gabon, Congo, Den Centralafrikanske Republik og Uganda.

Vi arbejder blandt andet med:

1. At skabe sammenhængende natur, herunder genopretning af korridorer.
2. Konstant presse regeringer og politikere for at beskytte de vilde dyr.
3. At indsamle data og analyser om elefantens udbredelse og trivsel.
4. Rehabilitering af tidligere krybskytter, herunder med alternative levebrøds muligheder

SKOVENS KÆMPE ER FORÅRSPARAT

TEKST: FIE MICHAELSEN // FOTO: DANNY GREEN

Efter en lang lur på næsten et halvt år skifter den brune bjørn adresse i marts. Her rykker den ud af sine vinterhule for at komme ud og lede efter føde. Den har tabt alt sit fedt, mens den var i vinterhi, så den har brug for at tage en masse på.

Nogle gange har den brune bjørn selskab af unger, når den kommer ud. Ungerne bliver nemlig født i januar og vejer under 500 gram. Heldigvis vokser de lynhurtig på maven af mor, så de har tidoblet deres vægt, når de kommer ud på græs.

Den brune bjørn er ikke social, og derfor går ungerne og moren hver til sit, når ungerne er omkring to år. Så lever de alene og er kun sammen med andre bjørne, hvis de skal parre sig.

FAKTA

 9,7 KM/T

Slår verdensrekord i 100 meter fri

Den brune bjørn er en mesterlig svømmer. Dens kraftfulde ben giver den en gennemsnitlig fart i vandet på 9,7 km/t. Det betyder, at den kan slå mændenes verdensrekord i 100 meter fri med 10 sekunder.

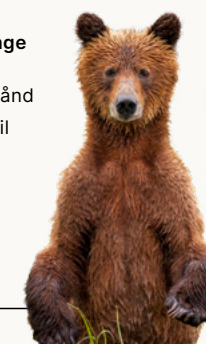
11 LYDE

En avanceret kommunikator

Bjørne bruger cirka 11 forskellige lyde til at kommunikere, herunder knurren, prusten, gøen og en klagende stønnelyd.

Går i **DØDEN** for sin unge

Bjørnemødre har et enormt tæt bånd med deres unger. De vil kæmpe til døden for at beskytte dem mod rovdyr. De lærer desuden deres unger at finde mad og beskytte sig ved at klatre op i træer.

25 dyr

DU SKAL SE, FØR DET ER FOR SENT

Når talen falder på truede arter, tænker de fleste på eksotiske dyr i fjerne egne. Desværre er problemet højaktuelt og present i vores egen baghave. Mange af de arter, vi opfatter som en fast del af den danske natur, er nemlig i overhængende fare for at forsvinde.

TEKST: ANDERS RUNE MATHIASSEN

S anglærke, ål og hugorm. Kan du forestille dig den danske natur uden disse ikoniske arter? Nej, vel? Det kan desværre blive virkelighed, hvis vi ikke får gjort mere for at beskytte deres levesteder.

De fleste af os har siden barnsben både set og hørt historier om sanglærken og skovmusen – arter, hvis eksistens har været mejslet ind i vores forestilling om, hvad dansk natur er.

I hastigt tempo er de ved at blive skrevet ud af vores fortælling. Og det er os selv, der i årtier har ført pennen ved at inddrage de vilde dyrs levesteder blandt andet til fordel for landbrug, bybebyggelse og industriskov.

Tabet af mange danske arter er ikke bare et sørgeligt vidnesbyrd om den forarmelse, dansk natur gennemgår for øjne af os med store konsekvenser for vores biodiversitet. Det er også et tab for vores fælles kulturarv og for vores identitet. For hvem er vi, og hvilket land bor vi i, når vi ikke længere skal trampe hårdt i den sandede vestjyske jord for at advare hugormen om vores ankomst – og beskytte os selv for et af dens meget sjældne angreb, hvis den føler sig truet? Eller hvis vi ikke længere hører sanglærkens sang over engen i sommerlandet? Vores vilde dyr har betydning

for vores nationale selvopfattelse. Forsvinder dyrene, forsvinder en del af os selv.

RØDLISTE MED VOKSEVÆRK

Ål, hvid stork og hugorm er bare tre af de i alt 1.844 truede arter, der står på IUCNs danske rødliste, som blandt andet omfatter de plante- og dyrearter, der er uddøde, truede eller sårbare i Danmark. Udover de tre nævnte, tæller listen blandt andet også gråsæl, løgfrø og kongeørn.

I Danmark bliver arternes status vurderet af forskere cirka hvert tiende år. Men der er mange arter, der slet ikke er vurderinger af, fordi der ikke er sat penge af til det på myndighedernes budget.

Hos WWF mener vi, at rødlisten skal opdateres oftere og omfatte flere artsgrupper. Rødlisten er nemlig et af de vigtigste redskaber til at holde øje med, hvordan arterne i den danske natur har det. Og det er først, når vi har den viden, at vi for alvor kan sætte ind, beskytte arterne og genoprette deres levesteder.

Fælles for næsten alle de rødlistede arter er, at de har brug for flere, større og sammenhængende naturområder med vild natur. 🌿

HER KAN DU SPOTTE DYRENE (HVIS DU KIGGER MEGET GODT EFTER)

Fra Gedser til Skagen har de vilde dyr brug for fred og plads til at komme på fode igen. Her ser du 25 arter, som står på den danske Rødliste. De er enten truede nationalt eller i tilbagegang i den pågældende region.

5 ARTER I NORDJYLLAND

Kongeørn **EN** Kritisk truet **Damflagermus** **VU** Sårbar **Ensiablåfugl** **VU** Sårbar
Hugorm **LC** Nationalt livskraftig, men lokalt sårbar på grund af tilgroning
Tinksmed **EN** Truet – forekommer næsten kun i Thy

Kongeørnen vil yngle i høje træer

Kongeørnen er en meget sjælden ynglefugl i Danmark, med kun fem til seks par, alle i Nordjylland. Den har et imponerende vingefang på mellem 180 og 230 centimeter. Kongeørnen kredser over terrænet og lever mest af pattedyr som harer og kaniner, men også hønsefugle, krager og andre mellemstore fugle.

Kongeørnen tilbringer megen tid med at sidde i høje trætoppe på udkig efter byttedyr på jorden, som den styrtdykker efter og angriber.

Den har brug for store sammenhængende naturområder med fred, en masse byttedyr og ådsler samt høje, gamle træer for at yngle. Alt dette er en mangelvare i den danske natur.

5 ARTER PÅ SJÆLLAND

Eremit **EN** Truet **Ål** **EN** Kritisk truet
Trane **LC** Nationalt livskraftig, men lokalt sårbar på grund af forstyrrelser
Rødlig perlemorsommerfugl **EN** Truet
Brud **LC** Nationalt livskraftig, men lokalt sårbar på grund af forstyrrelser

Eremit mangler gamle træer

Eremitten er en stor, mørk bille med en læderagtig overside. Det tager den tre år at udvikle sig fra larve til bille, hvorefter den kun lever som voksen bille i cirka en måned, hvor den parrer sig og lægger æg.

Den bliver omkring tre centimeter lang og lever i gamle, hule træer – som regel i de store, flere hundrede år gamle ege- eller bøgetræer, der helst ikke skal stå for langt fra hinanden for, at billerne kan sprede sig.

Eremitten er truet, fordi der er blevet færre meget gamle løvtræer i de danske skove. I dag findes eremit stort set kun i få, gamle godsskove på Midt- og Sydsjælland.

5 ARTER I MIDTJYLLAND

Hvæsevåge **NT** Næsten truet Løgfro **VU** Sårbar Skovmår **NT** Næsten truet
 Isfugl **VU** Sårbar Skovmus **NT** Næsten truet

Isfugl søger gode jagtmarker

Isfuglen er en farverig lille fugl og kronjuvelen i den danske fugleverden. Den lever primært af småfisk samt vandinsekter og forskellige krebsdyr, som den fanger ved at styrtdykke fra en udsigtspost over vandet. Den dykker med stor præcision og kan tage fisk op til cirka 10 centimeter i længden. Isfuglen er afhængig af rent, klart vand i søer og vandløb med gode udsigtsposter at jage fra. Den foretrækker vådområder, hvor der er grene fra buske og træer, der rager langt ud over vandet. Arten er truet på grund af forurening og inddragelse af levesteder.

5 ARTER I HOVEDSTADEN

Bæver **EN** Truet Sortspætte **VU** Sårbar Mørk pletvinge **VU** Sårbar
 Marsvin **LC** Nationalt livskraftig, lokalt sårbar på grund af forstyrrelser
 Stor vandsalamander **LC** Nationalt livskraftig, men lokalt sårbar på grund af mistede levesteder

Bæveren kæmper sig tilbage

Den er let at kende, især hvis du møder den på land. Europas største gnaver med en kampvægt på op til 35 kilo adskiller sig nemlig fra andre europæiske gnavere med sin flade, hårløse og brede hale. På grund af jagt og ødelæggelse af dens levesteder var der i begyndelsen af 1900-tallet kun ganske få bævere tilbage i hele Europa, men grundet fredning og udsætning har bestanden siden været i fremgang. I 1999 blev bæveren genudsat i Danmark, og man mener, at der er omkring 300 bævere i Danmark. Selvom antallet stiger fra år til år er bæveren stadig en truet art.

5 ARTER I SYDDANMARK

Hasselmus **EN** Truet Snæbel **EN** Truet Birkemus **VU** Sårbar
 Spættet sæl **LC** Nationalt livskraftig, men lokalt sårbar på grund af forstyrrelser
 Stor kobbersneppe **VU** Sårbar

Hasselmus mangler ung skov

Navnet snyder. **Hasselmusen** er faktisk ikke en mus, men en syvsover og den eneste, vi har af slagsen i Danmark. Den sover som regel fem til seks måneder i vinterhalvåret, og er seks til ni centimeter lang fra snude til halepids. Du kan finde den i tæt krat og lysåben skov, som der er meget lidt tilbage af. Derfor er det vigtigt for hasselmusens overlevelse, at der kommer mere sammenhængende natur og korridorer mellem dens levesteder, så den kan sprede sig.

Der findes ikke tal på hvor mange hasselmus, der findes, men den seneste status over artens levesteder viser, at man ser færre og færre hasselmus i naturen. Derfor er den endt på Den danske Rødliste.

Rødlstens seks trin iucnredlist.org

EX Uddød **EW** Uddød i naturen **CR** Kritisk truet **EN** Truet **VU** Sårbar **NT** Næsten truet **LC** Nationalt livskraftig

NATUR-
GAVEN
TIL DANSKERNE

I forbindelse med H.K.H. Kronprinsessens 50-års fødselsdag i år, har WWF Verdensnaturfonden sat gang i fire nye danske projekter, hvor vi bevarer og genopretter unik dansk natur til gavn for både sårbare arter og danskerne. Projekterne er både på land, til vands og i luften og sikrer levesteder for arter som løvfrø, markfirben, sortterne og torsk.

Læs mere på wwf.dk/naturgaven

FJELDETS FIGHTER I FREMGANG

To WWF-biologer, Daniel Mallwitz og Sandra Jönsson, bremærker en fjeldræv i Nordsverige som en del af vores svenske fjeldrævsprojekt, hvor en vigtig del af bevaringsarbejdet er at optælle hvalpekuld.

TEKST: TRINE SCHOUW JENSEN
FOTO: OLA JENNERSTEN / WWF

Indtil en fredning i 1928 var fjeldræven et eftertragtet jagtbytte på grund af dens smukke pels. Der var så få tilbage, at bestanden næsten 100 år senere stadig ikke er kommet sig. Takket være en intensiv indsats og hårdt arbejde er antallet af fjeldræve i Norge og Sverige gået fra 30 til 450 individer i løbet af 40 år. Det ser ud til, at den positive udvikling

fortsætter, men det er stadig ikke let for den ikoniske fjeldræv.

I Skandinavien lever fjeldræven i fjeldene på den åbne tundra over trægrænsen. Men med stigende temperaturer rykker trægrænsen højere op, og med træerne kommer den røde ræv. Ikke blot konkurrerer de to arter om føden, men den større røde ræv overtager fjeldrævens

huler og dræber sågar sin mindre slægtning.

SÅDAN HJÆLPER WWF

Ved hjælp af blandt andet speciallavede foderkasser, der holder den røde ræv ude, hjælper vi fjeldræven tilbage. Gennem genudsættelser, optælling og mærkning sikrer vi, at der er grupper af fjeldræve på tværs af de norske og svenske. 🐾

Vi forsker også, så vi hele tiden bliver klogere på fjeldræven og er på forkant med de trusler, den står over for i fremtiden.

VILDSKABEN ER LØS

Halvdelen af jordens befolkning bor i byer, og betonen fortsætter med at presse de grønne oaser, der trods alt stadig findes. Heldigvis har en ny tendens fået større fokus de seneste år.

Biodiversitet og rewilding er kommet på manges læber, og det kan heldigvis både ses på altanen, hos haveejeren og i flere danske kommuner, der tør slippe vildskaben løs.

TEKST: MARIA HOUEN ANDERSEN // FOTO: HEIDI LUNDSGAARD

Psst ... Går du med drømmen om at tilføre lidt mere vildskab til din altan eller have, så skyder vi gang i tredje runde af **Danmarks Vilde Haver d. 9. april.**

Meld dig til på: danmarksvildehaver.dk

Hver kvadratkilometer tæller

4
VILDE CASES

1

Københavns grønneste altan

Molly Mullane ejer denne frodige have på toppen af 8TALLET på Amager. Hun har 12 kvadratmeter altan, som hun fylder med grønne planter og føde til insekterne. Hun holder særligt hårdføre planter på altanen, da hun sammenligner den med en bjergside, hvor der ofte er hård vind og meget tørt om sommeren.

Mullane læser til urban landskabsingeniør.

2

En have for både børn og bier

Sally og Luna i en vild have, som deres morfar René Mittå har anlagt. Haven ligger i Roskilde centrum. René Mittå er deltager i Danmarks Vilde Haver og fortæller: "Mine to børnebørn elsker at gå på opdagelse efter insekter og plukke blomster. Jeg tænker, at endnu et stykke græsplæne vil blive udskiftet med blomster og urter dette forår. Det er biodiversitet til glæde for alle. Det giver oplevelser og sansning."

3 Byen, der vil være mere vild

Ved indgangen til Brøndbyskoven har Brøndby Kommune bygget Vestegnens måske største insekthotel. Desuden lader kommunen store og høje bunker af grene og kviste ligge, så de udgør et eldorado for insekter, fugle og mange andre dyr. I mange år er de grønne områder i byerne blevet mere og mere polerede og pæne. Derfor

er det afgørende, at også mange danske kommuner er kommet med i kampen for at skabe flere levesteder for insekter, smådyr og fugle. I forbindelse med Miljøministeriets kampagne "Sammen om et VILDERE Danmark" er kommunens mål, at mindst ti områder eller naturområder senest i 2024 er blevet meget vildere.

4 Ikea forkæler bier og gæster

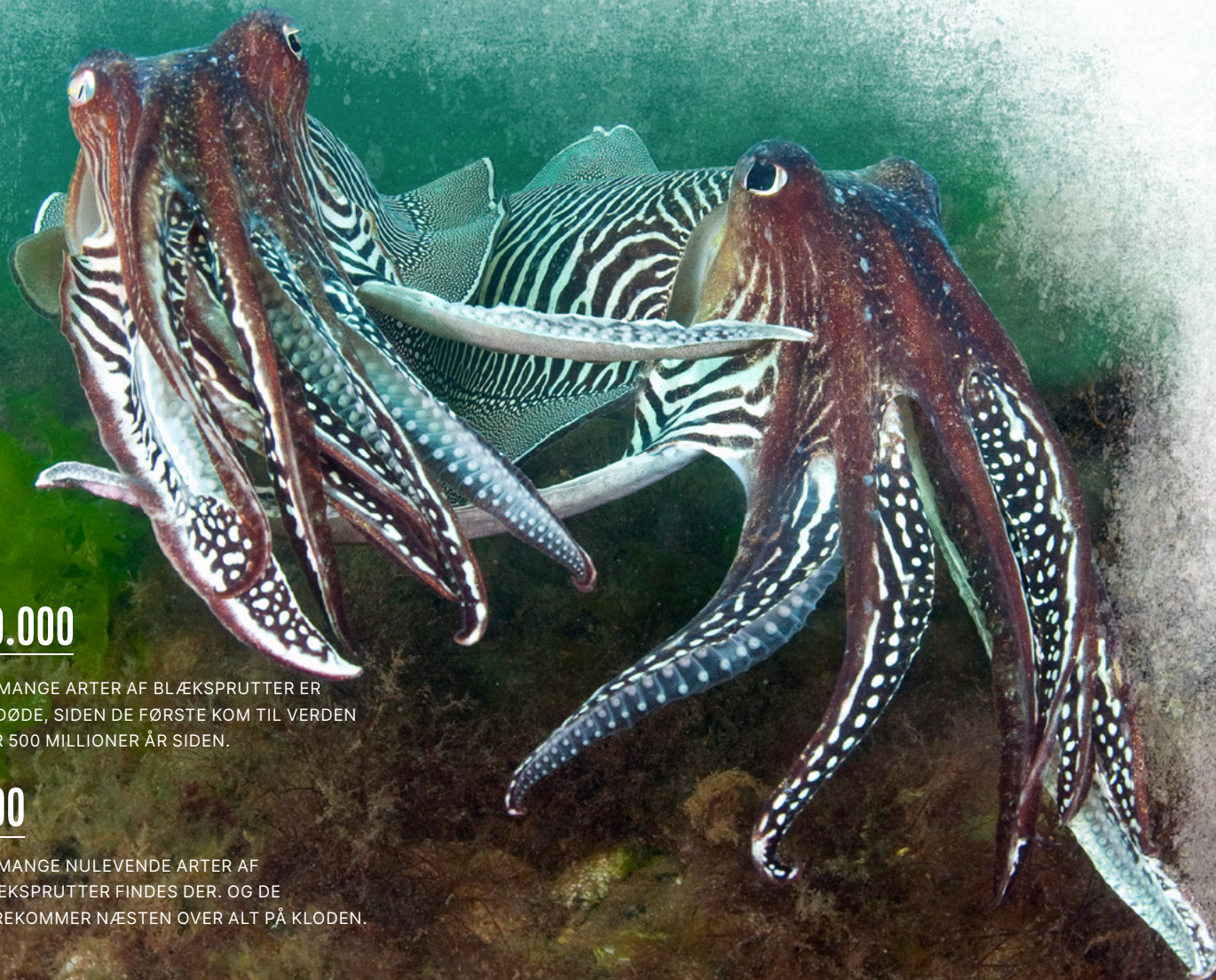
Hver en kvadratmeter tæller, når det gælder om at få mere vildskab og større biodiversitet i Danmark. I 2021 besluttede IKEA sig for, at de også vil bidrage til den gode sag. De fræsede alle de velslåede græsplæner udenom deres varehuse for at

så blomster til glæde for både insekter og besøgende. I 2022 arbejder IKEA og WWF fortsat sammen om at gøre Danmark endnu vildere og få flere danskere og virksomheder til at slutte op om missionen. 🐝

HAVETS EINSTEIN

Blæksprutterne er nogle mærkværdige og fascinerende dyrearter, der er udstyret med evner, der ofte langt overgår fantasien. Dyk med ned under havoverfladen og bliv klogere på fem meget forskellige arter af blæksprutter.

TEKST: FIE MICHAELSEN // FOTO: ALEX MUSTARD

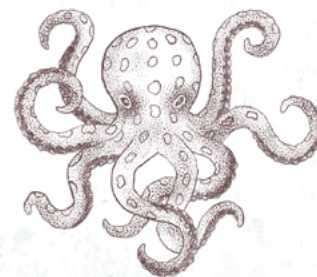

10.000

SÅ MANGE ARTER AF BLÆKSPRUTTER ER UDDØDE, SIDEN DE FØRSTE KOM TIL VERDEN FOR 500 MILLIONER ÅR SIDEN.

600

SÅ MANGE NULEVENDE ARTER AF BLÆKSPRUTTER FINDES DER. OG DE FOREKOMMER NÆSTEN OVER ALT PÅ KLODEN.

1. BLÅRINGET BLÆKSPRUTTE

VERDENS FARLIGSTE BLÆKSPRUTTE

Blåringet blæksprutte er lille, og kroppen har cirka samme størrelse som en golfbold. Men tag ikke fejl af det lille dyr: Det er verdens farligste blæksprutte. Blæksprutten har to giftkirtler, som giver to former for gift. Den ene gift bruger den til krabber, som er dens primære føde. Den anden, som er enormt stærk, bruger den som forsvar mod rovdyr. Den bider sine fjender, hvis den føler sig truet. Selve biddet gør ikke ondt, men det indeholder gift nok til at dræbe 26 voksne mennesker.

Videnskabeligt navn:
Hapalochlaena maculosa

2. NAUTILUS

BLÆKSPRUTTE UDEN BLÆK?

Nautilus er en af de få blæksprutter, som mangler et blæksæk. Til gengæld har den som den eneste blæksprutte en hård ydre skal. Skallen er ikke kun utrolig smuk, men også en fantastisk beskyttelse. Nautilus kan trække sig ind i skallen og lukke sig inde med en hætte. Den bevæger sig meget langsomt, og den hurtigste fart, den kan komme op på, er en kilometer i timen. Der findes fire forskellige arter af Nautilus. De lever i det vestlige Stillehav og tilbringer de fleste timer på dybder på op til 700 meter.

Videnskabeligt navn: *Nautilus pompilius*

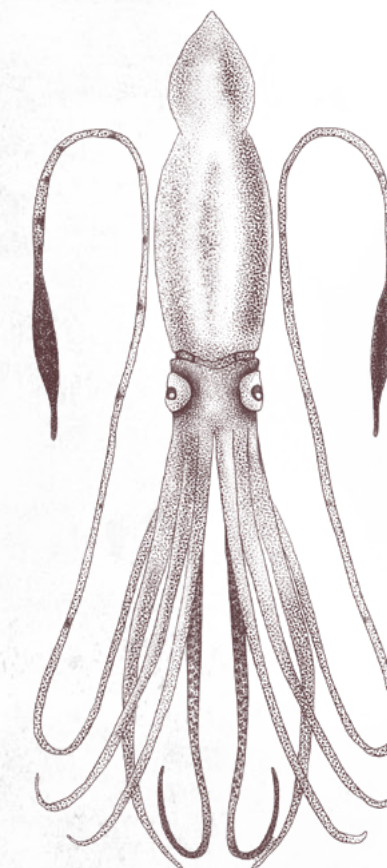

5. KÆMPEBLÆKSPRUTTEN

ØJNE SÅ STORE SOM SPISETALLERKNER

Kæmpeblæksprutten er verdens største blæksprutte og kan blive op til 18 meter og veje 900 kg, hvis det er en hun. Hannerne kan "kun" blive ni meter. Men det, som er særligt "kæmpe" ved denne blæksprutte, er faktisk øjnene. De er helt op til 25 centimeter i diameter – altså på størrelse med spisetallerkener. Til trods for, at øjnene er gigantiske, er kæmpeblæksprutten farveblind. Der er dog uenighed om, hvorvidt de store bløddyr kan skelne mellem forskellige farvenuancer og toner. Kæmpeblæksprutten lever gerne dybt nede i havet på mellem 200 og 1.000 meters dybde.

Videnskabeligt navn: *Architeuthis dux*

3. HUMBOLDT

DEN FLYVENDE BLÆKSPRUTTE

Humboldt-blæksprutten kan skyde sig selv fire meter op over vandoverfladen. For at nå den hurtige acceleration bruger den sin "jetmotor". Den suger vand ind og forsyner gællerne med ilt, der så presses ud med stor kraft igennem en tragte, som sidder under blæksprutten. Tragten kan drejes i alle retninger, hvilket betyder, at den kan skubbe sig baglæns gennem vandet. Humboldt er aggressiv og kan godt finde på at angribe mennesker. Derfor er dykkere meget bange for den. Den lever i det østlige Stillehav ved Chile og Peru.

Videnskabeligt navn: *Dosidicus gigas*

4. SEPIABLÆKSPRUTTEN

HAVETS KAMÆLEON

Sepiablæksprutten er en tiarmet blæksprutte. Den bruger sine to ekstra arme til at skyde ud og fange sit bytte med. Hvis den vil gemme sig for rovdyr, skifter den form og farve. Det er den rigtig god til! Den kan blive stort set alle farver på et splitsekund. Den kan også ændre teksturen i huden til for eksempel glat, ru eller pigget, så den går i ét med sine omgivelser. Den lever også i Danmark, og du kan spotte den i Nordsøen, Skagerrak og det nordlige Kattegat.

Videnskabeligt navn: *Sepia officinalis*

“ET TUSINDBEN ER EN GREN PÅ LIVETS TRÆ”

Over hele verden sidder specialister og beskriver de nye arter, der bliver opdaget. Danske Henrik Enghoff er professor på Statens Naturhistoriske Museum og specialist i tusindben.

TEKST: MARIA HOUEN ANDERSEN // FOTO: CARSTEN BUNDEGAARD

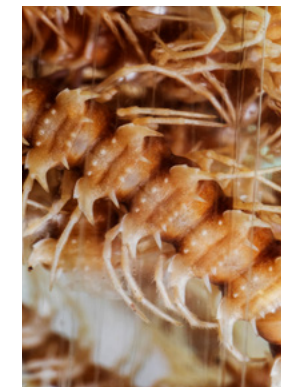
Professor Henrik Enghoff ville egentlig gerne have været Danmarks førende ekspert i tæger, men da han som ganske ung biologistuderende i 1960'erne fandt ud af, at der allerede var en ældre studerende, der havde specialiseret sig på det felt, indså han hurtigt, at Danmark var for lille til to tæge-eksperter.

“Så fandt jeg min gamle 'Danmarks Fauna'-bog om tusindben frem, som jeg havde haft siden gymnasietiden, og besluttede mig for tusindben. Siden da har jeg beskrevet og navngivet over 400 tusindben fra hele verden,” fortæller han.

Henrik Enghoff får typisk tilsendt tusindben i glas med sprit fra kolleger over hele verden. “Når jeg modtager et glas, er det mere reglen end undtagelsen, at det er nye arter. Blandt tropiske tusindben er der virkelig mange, som er ubeskrevet. Jeg kigger typisk på dyrets anatomi og herefter på, hvad der allerede er skrevet. Der er så få forskere i tusindben, at jeg for eksempel lige for tiden kigger på litteratur fra 1914. Dyrene har ofte ligget i sprit i mange år, så det er bøvlet at få DNA ud af dem.

Med så små dyr kan det være vanskeligt at afgøre anatomiske forskelle. Men for tusindben er det kendetegn, der adskiller sig mest, deres kønsorganer. Hannernes parringsorganer er vidt forskellige fra art til art. Når jeg har fundet ud af, at jeg har at gøre med en ny art, så skriver jeg, hvordan den adskiller sig fra de andre, og giver den et nyt navn.

Vi skal blive ved med at beskrive og navngive de nye arter, vi finder, for at forstå hvilken rolle, de har i naturen. Når vi samler og beskriver dyr fra et område, får vi ikke kun at vide, at arten lever der. Dyrene fortæller også historier om, hvordan faunaen er blevet til og om økosystemernes funktion. Jeg fokuserer også på områder, der er værd at bevare. Vi mennesker fylder jo en del, så det er med at få dokumenteret de arter, der måske snart forsvinder. Vi kan finde en art, der har spillet en nøglerolle i evolutionen eller repræsenterer en gren på livets træ, som ikke findes andre steder, og så kan netop dét tusindben være afgørende for, om naturen bliver beskyttet og fredet fra at blive ophugget til cement, brugt til agerjord eller noget helt tredje.” 🍷

Det tusindben, som Enghoff er mest stolt over at have navngivet, er “*Det lyserøde dragetusindben*” eller på latin “*Desmoxytes purpurosea*”. Det har inspireret til både Pokémonkort og strikkegarn og er fundet i Thailand i 2006 af Henrik Enghoff selv.

Henrik Enghoff og alle de andre europæiske museer arbejder på at få gjort deres enorme samlinger digitale. “På den måde bliver det meget nemmere at gå ind og finde ud af, om de i Firenze har netop det tusindben fra Udzungwa-bjergene, som jeg leder efter.”

HJÆLP OS MED AT REDDE DE DANSKE TRUEDE ARTER

Vi skal have plads til vildskab

Kampen for et vildere Danmark handler om plads: Plads til urørte skove, der får lov til at blive gamle, hvor sortspætten kan finde føde under de gamle træers bark, og ræven kan liste frit rundt. Plads til gråsælen og den blåfinnede tun i den danske havnatur. Men kampen handler også om at skabe plads til vild natur i danskernes hjerter og i politikernes budgetter. Den plads kommer ikke af sig selv.

**KÆMP FOR DET DANMARK,
DU ER VILD MED**

Støt med 100 kr. på MobilePay:

74 49 49

TIP!

GIV MAGASINET VIDERE
TIL EN, DU KENDER, SOM
OGSÅ ELSKER NATUREN
OG DE VILDE DYR